

במדבר פרק כח-כט

בפרקים כח-כט מופיעה רשימת הקרבנות שיש להקריב במהלך ימי השנה. ביחידת ההוראה נבחן את מקומה של הרשימה הזו בספר במדבר, את המבנה של הרשימה והקשר שלה לסידור התפילה. ללימוד הפרקים יש להקדיש שיעור אחד.

שאלות מכוונות למידה:

1. מה פשר מיקומה של פרשת הקרבנות בפרקים כח-כט בחומש במדבר?
2. מהו מבנה הרשימה ומה ניתן ללמוד ממנה?

2..... מבנה היחידה - למורה-

5..... קרבנות המוספים

7..... הקשר רחב [רשות]

9..... הקשר אישי [רשות]

מבנה היחידה - למורה-

<p>(א) וידבר ה' אל משה לאמר: (ב) צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו להקריב לי במועדו: (ג) ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו לה כבשים בני שנה תמימם שנים ליום עלה תמיד: (ד) את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השנית עשה בין הערבים: (ה) ועשירית האיפה סלת למנחה בלולה בשמן כתיב רביעת ההין: (ו) עלת תמיד העשה בהר סיני לריח ניחח אשה לה: (ז) ונסכו רביעת ההין לכבש האחד בקדש הסך נסך שכר לה: (ח) ואת הכבש השני תעשה בין הערבים כמנחת הבקר ונסכו תעשה אשה ריח ניחח לה:</p>	<p>קרבן תמיד בכל יום</p>
<p>(ט) וביום השבת שני כבשים בני שנה תמימם ושני עשרנים סלת מנחה בלולה בשמן ונסכו: (י) עלת שבת בשבתו על עלת התמיד ונסכה:</p>	<p>קרבן מוסף בשבת</p>
<p>(יא) ובראשי חדשיכם תקריבו עלה לה פרים בני בקר שנים ואיל אחד כבשים בני שנה שבעה תמימם: (יב) ושלישה עשרנים סלת מנחה בלולה בשמן לפר האחד ושני עשרנים סלת מנחה בלולה בשמן לאיל האחד: (יג) ועשרן עשרון סלת מנחה בלולה בשמן לכבש האחד עלה ריח ניחח אשה לה: (יד) ונסכיהם חצי ההין יהיה לפר ושלישת ההין לאיל ורביעת ההין לכבש וזאת עלת חדש בחדשו לחדשי השנה: (טו) ושעיר עזים אחד לחטאת לה על עלת התמיד ועשה ונסכו:</p>	<p>מוספי לראש חודש</p>
<p>(טז) ובחדש הראשון בארבעה עשר יום לחדש פסח לה: (יז) ובחמשה עשר יום לחדש הזה חג שבעת ימים מצות ואכל: (יח) ביום הראשון מקרא קדש כל מלאכת עבדה לא תעשו: (יט) והקרבתם אשה עלה לה פרים בני בקר שנים ואיל אחד ושבעה כבשים בני שנה תמימם יהיו לכם: (כ) ומנחתם סלת בלולה בשמן שלישה עשרנים לפר ושני עשרנים לאיל תעשו: (כא) עשרון עשרון תעשה לכבש האחד לשבעת הכבשים: (כב) ושעיר חטאת אחד לכפר עליכם: (כג) מלבד עלת הבקר אשר לעלת התמיד תעשו את אלה: (כד) כאלה תעשו ליום שבעת ימים לחם אשה ריח ניחח לה על עולת התמיד ועשה ונסכו: (כה) וביום השביעי מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו:</p>	<p>מוספי חג המצות</p>

<p>(כו) וּבַיּוֹם הַבְּכוֹרִים בְּהַקְרִיבְכֶם מִנְחָה חֲדָשָׁה לַה' בְּשִׁבְעַתֵּיכֶם מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: (כו) וְהַקְרַבְתֶּם עֹלָה לְרִיחַ נִיחַח לַה' פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם אֵיל אֶחָד שְׁבַעַת כִּבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה: (כח) וּמִנְחַתֶּם סֹלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵנִים לִפְרֵי הָאֶחָד שְׁנַיִ עֶשְׂרֵנִים לְאֵיל הָאֶחָד: (כט) עֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׁים: (ל) שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: (לא) מִלֶּבֶד עֶלְת הַתְּמִיד וּמִנְחָתוֹ תַעֲשׂוּ תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם וְנִסְכֵיהֶם:</p>	<p>מוספי חג הביכורים</p>
<p>במדבר פרק כט: (א) וּבַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֲדָשׁ מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם: (ב) וַעֲשִׂיתֶם עֹלָה לְרִיחַ נִיחַח לַה' פֶּר בֶּן בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה שְׁבַעַת תְּמִימִם: (ג) וּמִנְחַתֶּם סֹלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵנִים לִפְרֵי שְׁנַיִ עֶשְׂרֵנִים לְאֵיל: (ד) וְעֶשְׂרוֹן אֶחָד לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׁים: (ה) וְשְׁעִיר עִזִּים אֶחָד חֲטָאת לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם: (ו) מִלֶּבֶד עֶלְת הַחֲדָשׁ וּמִנְחָתָהּ וְעֶלְת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵיהֶם כַּמִּשְׁפָּט לְרִיחַ נִיחַח אֲשֶׁה לַה':</p>	<p>מוספי ראש השנה</p>
<p>(ז) וּבַעֲשׂוֹר לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם וְעֲנִיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם כָּל מְלֹאכָה לֹא תַעֲשׂוּ: (ח) וְהַקְרַבְתֶּם עֹלָה לַה' רִיחַ נִיחַח פֶּר בֶּן בָּקָר אֶחָד אֵיל אֶחָד כִּבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה שְׁבַעַת תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם: (ט) וּמִנְחַתֶּם סֹלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵנִים לִפְרֵי שְׁנַיִ עֶשְׂרֵנִים לְאֵיל הָאֶחָד: (י) עֶשְׂרוֹן וְעֶשְׂרוֹן לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכִּבְשִׁים: (יא) שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד חֲטָאת מִלֶּבֶד חֲטָאת הַכִּפָּרִים וְעֶלְת הַתְּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵיהֶם:</p>	<p>מוספי יום הכיפורים</p>
<p>(יב) וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְחַגְתֶּם חַג לַה' שְׁבַעַת יָמִים: (יג) וְהַקְרַבְתֶּם עֹלָה אֲשֶׁה רִיחַ נִיחַח לַה' פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אֵילִם שְׁנַיִם כִּבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם יִהְיוּ: (יד) וּמִנְחַתֶּם סֹלֶת בְּלוּלָה בְשֶׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֵנִים לִפְרֵי הָאֶחָד לְשִׁבְעַת עָשָׂר פָּרִים שְׁנַיִ עֶשְׂרֵנִים לְאֵיל הָאֶחָד לְשְׁנַיִ הָאֵילִם: (טו) וְעֶשְׂרוֹן עֶשְׂרוֹן לִכְבֹּשׁ הָאֶחָד לְאַרְבָּעָה עָשָׂר כִּבְשִׁים: (טז) וְשְׁעִיר עִזִּים אֶחָד חֲטָאת מִלֶּבֶד עֶלְת הַתְּמִיד מִנְחָתָהּ וְנִסְכָּהּ: (יז) וּבַיּוֹם הַשְּׁנַיִ פָּרִים בְּנֵי בָקָר שְׁנַיִם עָשָׂר אֵילִם שְׁנַיִם כִּבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה אַרְבָּעָה עָשָׂר תְּמִימִם: (יח) וּמִנְחַתֶּם וְנִסְכֵיהֶם לְפָרִים לְאֵילִם וְלִכְבְּשִׁים כַּמִּסְפָּרִים</p>	<p>מוספי חג הסוכות</p>

<p>במשפוט: (יט) ושעיר עזים אחד חטאת מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספיהם: (כ) וביום השלישי פרים עשתי עשר אילים שנים כבשים בני שנה ארבעה עשר תמימם: (כא) ומנחתם ונספיהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם כמשפוט: (כב) ושעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספיהם: (כג) וביום הרביעי פרים עשרה אילים שנים כבשים בני שנה ארבעה עשר תמימם: (כד) ומנחתם ונספיהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם כמשפוט: (כה) ושעיר עזים אחד חטאת מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספיהם: (כו) וביום החמישי פרים תשעה אילים שנים כבשים בני שנה ארבעה עשר תמימם: (כז) ומנחתם ונספיהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם כמשפוט: (כח) ושעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספיהם: (כט) וביום הששי פרים שמנה אילים שנים כבשים בני שנה ארבעה עשר תמימם: (ל) ומנחתם ונספיהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם כמשפוט: (לא) ושעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספיהם: (לב) וביום השביעי פרים שבעה אילים שנים כבשים בני שנה ארבעה עשר תמימם: (לג) ומנחתם ונספיהם לפרים לאילים ולכבשים במספרם כמשפוטם: (לד) ושעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספיהם: (לה) ביום השמיני עצרת תהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו: (לו) והקרבתם עלה אשה ריח ניחח לה' פר אחד איל אחד כבשים בני שנה שבעה תמימם: (לז) ומנחתם ונספיהם לפר לאיל ולכבשים במספרם כמשפוט: (לח) ושעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד ומנחתה ונספיהם:</p>	
<p>(לט) אלה תעשו לה' במועדיכם לבד מנדריכם ונדבתיכם לעלתיכם ולמנחתיכם ולנספיהם ולשלמיכם:</p>	<p>חתימה</p>

קרבנות המוספים

מיקומה של פרשיית קרבנות המוספים

בפרקים כח-כט חוזרת התורה על קרבן תמיד שנוכר כבר בחומש שמות, ומפרטת רשימה ארוכה של קרבנות שיש להוסיף על קרבן התמיד במהלך החגים. מה מקומה של פרשה זו בתוך חומש במדבר?

רמב"ן [ב]:

וטעם צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי - כי אחרי שאמר "לאלה תחלק הארץ" (במדבר כו, ג), צוה להשלים תורת הקרבנות שיעשו כן בארץ. כי במדבר לא הקריבו המוספים... ועכשיו חייב באי הארץ לעשות שם הכל, התמידין והמוספין ומנחתם ונסכיהם.

לפי רמב"ן התורה מלמדת אותנו על פרשת הקרבנות דווקא כאן, כי בחלק זה של הספר עם ישראל כבר על סף הכניסה לארץ, וכשייכנסו לארץ יהיו חייבים בקרבנות הללו. בימי המדבר הם לא היו מחויבים להקריבם.

כאן בא לידי אחד הרעיונות המרכזיים של החומש שצינו בהקדמה, התורה כתורת חיים, בני ישראל למדים על המצוות בשעה המתאימה ביותר לכך.

הקשר בין רשימת הקרבנות הללו לבין התפילה שלנו

הקרבנות הרשומים בפרשתנו היו הקרבנות הקבועים בבית המקדש ובטאו את עבודת ה' הקבועה - בכל יום ויום הקריבו במקדש כבש אחד בבוקר ("תמיד של שחר") וכבש אחד בין הערביים ("תמיד של בין הערביים"). בראשי חודשים, וימים טובים, הוסיפו על קרבן התמיד קרבן נוסף וזהו המקור לשמו - "קרבן מוסף".

חז"ל קשרו בין עבודת ה' הקבועה במקדש - קרבנות התמידים וקרבנות המוספים לבין התפילה שלנו:

בבלי ברכות כו ע"ב

רבי יהושע בן לוי אמר: תפלות כנגד תמידין תקנום [רש"י: אנשי הכנסת הגדולה].

לכן נקבע זמן תפילת העמידה בכל יום בבוקר ובמנחה על פי זמן הקרבת התמידים. זו הסיבה שבימי שבת, ראש חודש, ומועד אנו מוסיפים תפילה נוספת, תפילת מוסף, ובה אנו אומרים את הקטע ברשימה שנוגע לאותו יום. לדוגמה בתפילת מוסף לשבת אנו אומרים את הקטע הבא:

פרק כח: ט וּבַיּוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵי כִבְשִׁים בְּנֵי שָׁנָה תְּמִימִים וּשְׁנֵי עֶשְׂרִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן וְנִסְכּוֹ:

י עֶלְת שַׁבַּת בְּשַׁבְּתוֹ עַל עֶלְת הַתְּמִיד וְנִסְכָּה:

הערה למורה: כדאי להראות לתלמידים היכן קטע זה משובץ בתפילת מוסף:

תפנית שבת רצית קרבנותיה צוית פירושיה עם סדורי נסכיה מענגיה לעולם פבוד ונחלו טועמיה חיים זכו וגם האוהבי דבריה גדולה בחרו. אז מסיני נצטוו צוויי פעליה פראוי:

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שתעלנו בשמחה לארצנו ותטענו בגבולנו ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו תמידים כסדרם ומוספיים כהלכתם. את מוסף יום השבת הזה נעשה ונקריב לפניך באהבה כמצנת רצונך. כמו שכתבת עלינו בתורתך על ידי משה עבדך כאמור:

וביום השבת שני כבשים בני שנה תמימים ושני עשרנים סלת מנחה בלולה בשמן ונסכו: עלת שבת בשבתו על עלת התמיד ונסכה:

מבנה הרשימה

ג ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו לה' כבשים בני שנה... שנים ליום עלה תמיד: ד את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים: ט וביום השבת שני כבשים בני שנה תמימים ושני עשרנים סלת מנחה בלולה בשמן ונסכו: יא ובראשי חדשיכם תקריבו עלה לה'... טז ובחדש הראשון בארבעה עשר יום לחדש פסח לה': יז ובחמשה עשר יום לחדש הזה חג שבועת ימים מצות יאכל: ... כו וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבעתיכם ... פרק כט א ובחדש השביעי באחד לחדש... ז ובעשור לחדש השביעי הזה מקרא קדש יהיה לכם ועניתם את נפשותיכם... יב ובחמשה עשר יום לחדש השביעי... וחתם חג לה' שבועת ימים: ... לה ביום השמיני עצרת תהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו: ... לט אלה תעשו לה' במועדיכם לבד מנדריכם ונדבתיכם לעלותיכם ולמנחתיכם ולנסכיכם ולשלמיכם:

הרשימה של הקרבנות הקבועים הללו בנויה על פי תדירותם - מן התדיר ביותר לתדיר פחות - כל יום, שבת, ראשי חודשים, מועדים החלים פעם בשנה.

סדר המועדים הוא על פי סדר השנה בתנ"ך: ממועדי חודש ניסן, הוא החודש הראשון, עד למועדי חודש תשרי (בפרק כט), הוא החודש השביעי. סדר השנה בימי התנ"ך נקבע בציווי הראשון שנצטוו ישראל בידי ה':

הערה למורה: זו הזדמנות להזכיר לתלמידים כי השנה בתורה מתחילה מחודש ניסן.

שמות פרק יב: א ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בארץ מצרים לאמר: ב החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה:

הקשר רחב [רשות]

עולת התמיד

פרק כח מזכיר בראש הרשימה את קרבן עולת התמיד. החיוב של הקרבן הזה נזכר כבר בחומש שמות.

שמות פרק כט: לח וזה אשר תעשה על המזבח כבשים בני שנה שנים ליום תמיד: לט את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים: מ ועשרן סלת בלול בשמן כתית רבע ההין ונסף רביעת ההין יין לכבש האחד: מא ואת הכבש השני תעשה בין הערבים כמנחת הבקר וכנסכה תעשה לה לריח ניחח אשה לה: מב עלת תמיד לדרתיכם פתח אהל מועד לפני ה' אשר אועד לכם שמה לדבר אליך שם: מג ונעדת שמה לפני ישראל ונקדש בכבדי:

בחומש ויקרא פרק א מלמדת התורה את דיני קרבן העולה, ובהמשך בפרק ו, א-ו. ביחידת ההוראה הצגנו את הסברו של הנצי"ב המבאר מדוע היה צריך לחזור על הציווי הזה בסוף חומש במדבר.

הקרבת קרבנות במדבר

הפרשנים העלו שאלה מעניינת האם בפועל הקריבו בני ישראל קרבנות במשכן במדבר? השאלה עולה לאור מספר פסוקים:

במדבר פרק כח: ו עלת תמיד העשיה בהר סיני לריח ניחח אשה לה:

עמוס פרק ה: כה הזבחים ומנחה הגשתם לי במדבר ארבעים שנה בית ישראל:

ירמיהו פרק ז: כב כי לא דברתי את אבותיכם ולא צויתים ביום הוציא הוציא אותם מארץ מצרים על דברי עולה וזבח:

חז"ל חלקו במסקנה העולה מכתובים אלו – בפרט מהכתוב בעמוס – האם בני ישראל הקריבו בימי המדבר קרבנות או לא:

בבלי חגיגה ו ע"ב

רבי אלעזר דתנאי: "עלת תמיד העשיה בהר סיני" (במדבר כח, ו). רבי אלעזר אומר: מעשיה נאמרו בסיני, והיא עצמה לא קרבה. רבי עקיבא אומר קרבה ושוב לא פסקה. אלא מה אני מקיים "הזבחים ומנחה הגשתם לי במדבר ארבעים שנה בית ישראל" (עמוס ה, כה) – [רק] שבטו של לוי שלא עבדו עבודה זרה, הן הקריבו אותה [ולא כל העם].

לפי רבי אלעזר בני ישראל לא הקריבו את קרבן התמיד בימי המדבר. לפי רבי עקיבא כן הקריבו, אלא שלא כל העם היה שותף בהקרבה, רק שבט לוי. דהיינו, בימי המדבר לא השתמשו בכסף שנאסף מכל העם לקניית קרבנות התמיד.

הקשר אישי [רשות]

ברשימת הקרבנות בפרקים כח-כט למדנו איך ייסדה התורה את ההתמדה והקביעות שבעבודת ה' במקדש.

עבודה זו באה לידי ביטוי בחיינו בתפילת העמידה הקבועה.

איך נוכל להפוך תפילה זו לכלי המייצב ומחזק את עבודת ה' בקרבנו?

מה הקושי שאני נתקל בו בעבודת ה' שיש בה מן ההתמדה והחזרה, ומה הכוח שעבודה זו עצמה מעניקה?